

Vārdu krājuma novērtēšanas materiāls bērniem psihometrisko īpašību pārbaudei

*Evija Sīpola, Daina Šmite¹,
Ilze Blūmentāle¹*

Lielvārdes novada pašvaldība, Latvija

*¹Rīgas Stradiņa universitāte,
Rehabilitācijas katedra, Latvija*

Ievads. Ar terminu “valodas traucējumi” izprot valodas kā sistēmas, apguves traucējumus. Vārdu krājuma palielināšanās ir viena no agrīnajām pazīmēm tam, ka bērna valoda attīstās atbilstoši vecuma prasībām, turpretī, ja bērna vārdu krājums ir nepietiekams, tas liecina par valodas apguves grūtībām. Bērniem, kuriem ir nepietiekami attīstīts vārdu krājums, ir kavētas ne tikai verbālas komunikācijas prasmes, bet tiek kavētas lasīšanas un rakstīšanas prasmes, kā arī tiek ietekmēti akadēmiskie sasniegumi nākotnē. Lai agrīni spētu identificēt bērnus ar kavētu vārdu krājuma attīstību, nepieciešams “Vārdu krājuma novērtēšanas materiāls bērniem”, kurš ir statistiski ticams un vienkāršs lietošanā.

Darba mērķis. Pielāgot un pārbaudīt izstrādāto “Vārdu krājuma novērtēšanas materiālu bērniem”, izpētīt tā ticamību, novērtējot vārdu krājuma pamatprasmes 3,5 līdz 4 gadus veciem bērniem un identificējot bērnus ar valodas traucējumiem.

Materiāls un metodes. Pētījumā piedalījās 74 bērni. Bērnu vecums 3,5–4 gadi. Pētījumā tika iekļautas trīs bērnu grupas. Pirmajā grupā tika iekļauti bērni bez valodas traucējumiem – kontrolgrupa. Otrajā grupā tika iekļauti bērni, kuriem bija valodas traucējumi – valodas traucējumu grupa. Trešā grupa, starp vērtētāju pārbaudes bērnu grupa, bez valodas traucējumiem. Visām bērnu grupām tika piedāvāts “Vārdu krājuma novērtēšanas materiāls bērniem”. Ar piedāvātā materiāla palīdzību tika novērtēts bērnu pasīvais un aktīvais vārdu krājums. “Vārdu krājuma novērtēšanas materiālu bērniem” ticamībai tika veikta atkārtota (retesta) pārbaude, starp vērtētāju ticamības pārbaude, jutīguma pārbaude.

Rezultāti. Lai pārbaudītu novērtēšanas materiāla ticamību, tika veikta atkārtota testēšana (retesta) pārbaude pēc divu nedēļu starplaika. Salīdzinot iegūtos aktīvā vārdu krājuma novērtēšanas materiāla rezultātus pirmajā un otrajā novērtēšanas reizē, tika konstatēts, ka korelācija starp pirmo un otro pārbaudes reizi ir ļoti cieša $R = 0,96$, $p < 0,001$. Arī salīdzinot iegūtos pasīvā vārdu krājuma novērtēšanas materiāla rezultātus pirmajā un otrajā novērtēšanas reizē, tika konstatēts, ka korelācija starp pirmo un otro pārbaudes reizi ir ļoti cieša $R = 0,99$, $p < 0,001$. Apkopojot dalībnieku rezultātus (gan aktīvajam, gan pasīvajam vārdu krājumam) grupā, kurā pārbaudes veica divi dažādi novērtētāji, tika konstatēts, ka rezultāti ir identiski (jo uzrādīja pilnīgu sakritību 1 : 1), kas norādīja uz augstu starp vērtētāju ticamību testētajam materiālam. Analizējot atšķirības starp pārbaudes rezultātiem bērniem grupā ar valodas traucējumiem un bērniem grupā bez valodas traucējumiem (kontroles grupa), tika konstatētas būtiskas ($p < 0,05$) atšķirības starp grupām.

Secinājumi. Izstrādātais “Vārdu krājuma novērtēšanas materiāls bērniem” pēc psihometrisko īpašību pārbaudes ir ticams ($p < 0,001$), ko apstiprināja atkārtotas testēšanas un starp vērtētāju ticamības pārbaude. Izstrādātais materiāls “Vārdu krājuma novērtēšanas materiāls bērniem” spēj novērtēt vārdu krājuma pamatprasmes bērniem un identificēt valodas traucējumus ($p < 0,001$).

“Vārdu krājuma novērtēšanas materiāls bērniem” var tikt izmantots, izvērtējot 3,5 līdz 4 gadu vecu bērnu vārdu krājuma un valodas attīstību.